

УДК 373.2.042-056.2:616.896(06)(043.2)

Горошко І.А.¹, Семенцова О.М.², Серета О.П.²

¹ студ. гр. УФКС-319м НУ «Запорізька політехніка»

² старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

³ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ

Базовий компонент дошкільної освіти визначає комунікативну компетентність одним із основних критеріїв базисних характеристик особистості та готовності дитини дошкільного віку до навчання у школі. Структурними компонентами комунікативної компетентності є: комунікативні знання, комунікативні уміння і комунікативні здібності [1].

І. Мартиненко, Н. Пахомова, при з'ясуванні дефініції «комунікативні навички», спираються на дослідження О. Леонтєва та визначають їх як «навички, якими дитина оволодіває несвідомо, тобто не здогадуючись, що володіє повним автоматизмом мовленнєвої операції у відповідності до мовної норми [2, 3].

У дітей дошкільного віку з розладами аутичного спектру ці навички не сформовані. Тому важливою умовою їхньої соціалізації та завданням корекції є робота фахівців з формування у них комунікативно-мовленнєвих навичок, а саме: висловлювати прохання, коментувати навколишні події, задавати питання з метою отримання інформації, виражати емоції і повідомляти про них. У дітей з розладами аутичного спектру необхідно також формувати навички відповідної реакції, соціальної поведінки та діалогу.

О. Ткач запропонувала програму з формування комунікативних навичок у дітей дошкільного віку з розладами аутичного спектру, яка містить сім послідовних блоків: формування умінь висловлювати прохання; формування соціально схвальної реакції; формування умінь називати, коментувати і описувати предмети, людей, дії, події; формування умінь привертати увагу і задавати питання; формування умінь виражати емоції, почуття; повідомляти про них; формування соціальної поведінки; формування навички використання діалогічного мовлення. Кожен блок включає перелік навичок, які формуються у нормотипових дітей автоматично, а у дітей з розладами аутичного спектру в процесі корекційної роботи з ними [3].

М. Шеремет та Н. Базима виокремлюють етапи, які є важливими для формування комунікативних навичок у дітей з розладами аутичного спектру: створення мовленнєвого середовища, засвоєння дитиною засобів спілкування (словесних і невербальних) для задоволення виникаючої комунікативної потреби, навчання дітей розповіді та умінню вести діалог [4].

Аналіз досліджень з формування у дітей з розладами аутичного спектра комунікативних навичок дозволив визначити послідовність етапів організації роботи з логопедичної корекції з дітьми старшого дошкільного віку:

- адаптивний період (встановлення формального та зорового контакту з дитиною);
- розвиток передумов комунікативної діяльності (розуміння мовленнєвих інструкцій, робота над вказівним жестом та жестами «так», «ні»);
- створення навчального мовленнєвого середовища (підтримання мовленнєвої активності на фоні емоційного підйому, використання соціальних історій, автоматизація навичок в умовах організованої ігрової взаємодії);

– моделювання ситуацій, що спонукають дитину використовувати набуті комунікативні навички (в незнайомій ситуації, у спілкуванні з нормотиповими однолітками).

Описані етапи організації роботи з формування комунікативних навичок у дітей старшого дошкільного віку з розладами аутичного спектра під час здійснення логопедичної корекції є алгоритмом, який можна доповнювати та змінювати з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Мартиненко І.О. «Типологія комунікативної діяльності дітей із системними порушеннями мовлення первинного генезу». – «Особлива дитина: навчання і виховання». Науково-методичний журнал. – 2016. – 3(79) – С.44-52.
3. Баранець І.В., Пахомова Н.Г. Особливості комунікативних вмінь у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення Науковий часопис НПУ ім. М. П Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка и спеціальна психологія.-2020. - С.19-24.
4. Ткач О.М. Формування номінативного словника у дітей з розладами спектру аутизму / Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VI Всеукр. заочної наук.-практ. конф. – Суми: СумДПУ ім.А.С.Макаренка, 2017. – С. 57–64.
5. Sheremet M.K., Bazyma N.V. Correction and development of communicative function of speech in children with autism spectrum disorders preschool age / M.K. Sheremet, N.V. Bazyma // Actual problems of the correctional education: Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Issue 5.- KamyanetsPodilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 369–378.